Qualitative Research in Behavioral Sciences
© 2024 University of Birjand, Iran
ISSN: 2981-1937
2024, Vol. 3, Issue. 1, No. 5, 151–168
https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.8084.1057

Parental Factors Affecting Resilience among Afghan Migrants: A Qualitative Study

Mohammad Pedram Pouyanazar[1], Zeinab Golpich[2*], Ahmad Heydarnia[2]

1) MA in Family Counseling, Department of Counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran
2) Assistant Professor, Department of Counseling, University of Bojnord, Bojnord, Iran

Received: 04/28/2024 Revised: 08/01/2024 Approved: 09/11/2024

Abstract

Background: Resilience is an essential ability in dealing with the challenges of the migration phenomenon and contributes to maintaining the psychosocial health of migrating individuals. A range of various biological, social, cultural, economic, political, and family factors influence the developmental process of this construct. Although previous studies have explored the influence of family in general and parents in particular on the process of resilience formation, they have not specifically and precisely addressed the parenting behaviors that affect coping with the challenges related to migration.

Aim: The aim of the present study is to identify the parental factors contribute to resilience among Afghan migrants.

Method: This study employs a qualitative design and follows an interpretative phenomenological approach. The participants included 14 Afghan migrants who had moved to Iran for educational purposes, had been in the country for at least one year, and scored one standard deviation above the mean on the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RIS). Furthermore, these individuals had no history of substance use or psychiatric medication. The minimum age of the participants was 20 years. They were selected through purposive sampling employing the snowball method. Data were collected through semi-structured interviews, and the interview transcripts were analyzed using Diekelmann's seven-step method.

Results: During the coding process, a total of 335 initial codes were extracted. In the next step, the extracted codes were grouped into 18 concepts based on semantic similarity. Subsequently, these concepts were categorized into six main themes, which are as follows:

1.Fostering goal-oriented outlook 2. Creating a foundation for embracing challenges 3.Persistence in advancing along the path 4. Expanding supportive resources 5. Enhancing a sense of competence 6. Establishing an efficient family structure.

Conclusions: The findings of this study suggest the methods used by resilient migrant parents to nurture resilience in their children, taking into account economic and social differences. The explored parental factors enhance the migrants' coping abilities and their capacity to bounce back.

Keywords: *resilience, afghan migrants, parents, psychological capital, phenomenology*

* **Corresponding:** Zeinab Golpich, z.golpich@ub.ac.ir
- **Article type:** research article
- **Article APA Reference**
Pouyanazar, M. P., Golpich, Z., & Heydarnia, A. (2024). Parental factors affecting resilience among afghan migrants: A qualitative study. *Qualitative Research in Behavioral Sciences, 3*(1), 151-168. https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.8084.1057

Extended Abstract

Introduction

There is a profound and multidimensional connection between migration and the vulnerability of individuals, such that psychological-social suffering is considered a characteristic of many migrations. Numerous studies have confirmed the increased risk of mental health disorders among migrants (Ciaramella et al., 2021; Timmer & Jacobsen, 2023). During the migration process, various stress factors impact the lives of migrants, including the following: relocation and uncertain living conditions in host countries, issues related to access to services, suitable housing, employment, economic difficulties, limited resources to support themselves and their families, and the loss of the original social environment and cultural meaning system, which are natural consequences of migration. The combination of these factors can lead to the vulnerability of migrants in both internal and interpersonal domains (Ciaramella et al., 2021; Timmer & Jacobsen, 2023). Although psychological-social distress may be a characteristic of most migrations, the depth, duration, and nature of this distress depend on individual experiences. One of the capabilities that can influence how these individual experiences are shaped and perceived is resilience (Polat & Kroner, 2022; Motti-Stefanidi et al., 2021). Resilience, as a key capacity for growth and flourishing in the face of undesirable and painful experiences, enables an individual to maintain their psychological and social well-being (Theisen-Womersley, 2021). Various studies have shown that among the various social, cultural, economic, political, and family factors that contribute to the development of this transformative construct, family and parents play a crucial and significant role in enhancing resilience (Ungar et al., 2012). Considering the influence of family and parents in the process of resilience development and considering the dynamic nature of resilience as an effective individual capability in confronting migration challenges (Polat & Kroner, 2022), the aim of the present study is to identify the parental factors that contribute to resilience and help individuals cope with the stressors of migration, enabling them to manage its challenges.

Method

This study was conducted using a qualitative approach with an interpretative phenomenological framework. The study population includes all Afghan migrants who have migrated to Iran for educational purposes. The inclusion criteria for the study were as follows: a score higher than the average on the Connor-Davidson Resilience Scale (CD- RIS), no use of psychiatric medications or substances, at least one year since migration, and a minimum age of 20 years. The selection of participants was carried out using purposive and snowball sampling methods and continued until theoretical saturation was achieved. The sampling process started with the first participant, who was introduced by a friend affiliated with the International University of Al-Mustafa, Mashhad branch. Subsequent participants were introduced by the first participant and the preceding participants. The participants consisted of 14 individuals (7 women and 7 men), aged between 25 and 35, who had migrated for educational purposes between 6 and 10 years ago. Twelve participants were married with children, and two were single. Six participants held a bachelor's degree, five had a master's degree, and three had religious seminary education. The minimum and maximum scores for the resilience variable were 77 and 84, respectively. The data collection method was semi-structured interviews. At the beginning of each interview, the purpose of the interview was explained, and after obtaining consent from the participants, their voices were recorded for content analysis. Participants were also assured of the confidentiality of the information. The data analysis process was carried out

using the Dickelman method. Each interview lasted between 25 to 45 minutes, and the completion of all interviews took six months.

Results

In the coding process, 335 initial codes, 18 concepts, and 6 categories were extracted. The categories are as follows: 1. Fostering a Purpose-Oriented Mindset, which includes four concepts: creating a foundation for multi-skilling, expanding financial horizons, highlighting educational perspectives, and organizing and managing time 2. Creating a Foundation for Changeability, which includes two concepts: belief in the difficult nature of life and offering resilient role models 3. Persistence in Advancing the Path, consisting of five concepts: optimism, maintaining hope in overcoming difficulties, patience and endurance, valuing hard work, and lightening difficult situations with humor 4. Expanding Supportive Resources, consisting of three concepts: utilizing spiritual resources, fostering a secure parent-child relationship, and encouraging social interactions 5. Enhancing a Sense of Competence, consisting of two concepts: transformative delegation of responsibility and creating opportunities for choice 6. Effective Family Structure, consisting of two concepts: parental unity and authority, and clear and well-defined boundaries within the family.

Discussion

In explaining how the extracted factors influence the development of resilience, studies have indicated that the temporal perspective impacts resilience, and this mindset is learned through family, social, and personal influences (Bergman & Segel-Karpas, 2018). Walsh (2016) believes that increasing resilience can only be achieved through successful engagement with challenging conditions. Additionally, each of the components of persistance, in some way, can impact an individual's resilience through their connection with the concept of toughness. On the other hand, the supportive role of the family and parent-child relationships in resilience has been highlighted as the most important psychological-social factor (Faccio et al., 2019). Gavidia-Payne et al. (2015) believe that an efficient family structure, optimal allocation and execution of roles and responsibilities, and healthy, authoritative parenting play a fundamental role in resilience.

Conclusion

The findings of the present study revealed that parents have focused on various pathways to make their children resilient. Ultimately, the identified parental factors influencing resilience in this study can provide a proper foundation for offering educational services in the area of resilient parenting.

Limitations

The demographic variables of the participants, such as age, gender, socio-economic status, education level, marital status, number of children, previous migration experience, and having a social support network, may influence the generalizability of the study's findings.

Future Studies

It is recommended that future researchers explore the parental factors influencing resilience in other migrant populations in Iran, as well as among Iranian migrants in other countries. Additionally, it is suggested that a study be conducted to develop a conceptual model of parental factors influencing resilience in Afghan migrants and to assess its statistical fit.

پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری

© ۱۴۰۳ دانشگاه بیرجند
ISSN: ۲۹۸۱-۱۹۳۷
۱۴۰۳، دورهٔ ۳، شمارهٔ ۱، پیاپی ۵، ۱۵۱-۱۶۸
https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.8084.1057

عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی: یک مطالعه کیفی

محمد پدرام پویان آذر[۱]، زینب گل‌پیچ[۲*]، احمد حیدرنیا[۲]

۱) کارشناسی ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه بجنورد
۲) استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه بجنورد

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۹ *ویرایش:* ۱۴۰۳/۰۵/۱۱ *پذیرش:* ۱۴۰۳/۰۶/۲۱

چکیده

زمینه: تاب‌آوری، قابلیتی ضروری در مواجهه با چالش‌های پدیدهٔ مهاجرت است و به حفظ سلامت روانی-اجتماعی افراد مهاجرت‌کننده کمک می‌کند. مجموعه‌ای از عوامل مختلف زیستی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و خانوادگی در فرآیند شکل‌گیری این سازه تحولی اثر گذارند. اگرچه پژوهش‌های گذشته به بررسی تأثیر نفوذ خانواده به صورت کلی و والدین به صورت خاص، بر فرآیند شکل‌گیری تاب‌آوری پرداخته‌اند، اما به صورت دقیق و مشخص به رفتارهای والدینی اثرگذار در جریان مواجهه و رویارویی با چالش‌های مربوط به مهاجرت پرداخته نشده است.

هدف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی است.

روش: طرح پژوهش حاضر کیفی و از نوع پدیدارشناسی تفسیری است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، ۱۴ نفر از مهاجرین افغانستانی بودند که برای تحصیل به ایران مهاجرت کرده بودند، از مهاجرت آن‌ها حداقل یک سال گذشته بود و بر اساس پرسشنامهٔ تاب آوری کانر- دیویدسون (CD-RIS)، نمرهٔ آن‌ها یک انحراف معیار بالاتر از میانگین بود؛ همچنین این افراد، سابقهٔ مصرف مواد یا داروهای روان‌پزشکی نداشتند. حداقل سن مشارکت‌کنندگان ۲۰ سال بود. این افراد از طریق نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از روش گلوله برفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. تحلیل متن مصاحبه‌ها با استفاده از روش هفت مرحله‌ای دیکلمن انجام شد.

یافته‌ها: در فرآیند کدگذاری، تعداد ۳۳۵ کد اولیه استخراج شد. در مرحلهٔ بعد، کدهای به‌دست آمده بر اساس شباهت معنایی در ۱۸ مفهوم دسته‌بندی شدند. سپس مفاهیم به‌دست آمده تحت عنوان ۶ مقولهٔ اصلی دسته‌بندی شدند که این مقوله‌ها عبارت‌اند از ۱. پرورش جهت‌مندی غایت‌نگرانه ۲. بسترسازی برای چالش‌پذیری ۳. پایستگی در پیشبرد مسیر ۴. گسترش منابع حمایتی ۵. ارتقاء احساس کفایت ۶. ساختار کارآمد خانواده.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر روش‌هایی است که والدین مهاجران تاب‌آور با در نظر گرفتن تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی، برای پرورش تاب‌آوری در فرزندان‌شان استفاده می‌کنند. عوامل والدینی اکتشاف شده، توانایی مقابله و بازگشت‌پذیری مهاجران را ارتقاء می‌بخشد.

کلید واژه‌ها: *تاب‌آوری، مهاجران افغانستانی، والدین، سرمایه روان‌شناختی، پدیدارشناسی*

* **نویسندهٔ مسئول مکاتبه:** زینب گل‌پیچ، z.golpich@ub.ac.ir

- **نوع مقاله:** مقاله پژوهشی

- **ارجاع APA مقاله**

پویان‌آذر، محمد پدرام؛ گل‌پیچ، زینب و حیدرنیا، احمد (۱۴۰۳). عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی: یک مطالعه کیفی. *پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری*، ۳(۱)، ۱۵۱-۱۶۸. https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.8084.1057

پویان‌آذر، م. پ.، گل‌پیچ، ز. و حیدرنیا، ا. (۱۴۰۳). عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی: یک مطالعه کیفی. *پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری*، ۳(۱)، ۱۵۱-۱۶۸. https://doi.org/10.22077/qrbs.2024.8084.1057

مقدمه

مهاجرت یک فرآیند پیچیدهٔ تغییر اجتماعی است که در طی آن، فرد از یک بافت فرهنگی خاص به بافت فرهنگی خاص دیگری با هدف دستیابی به اقامت دائم یا طولانی مدت، وارد می‌شود (Spaho et al., 2021). افزایش بی‌سابقهٔ تعداد مهاجرین در سطح جهانی، پیامدها و نیز آسیب‌های غیر قابل انکار برای جوامع میزبان و مهاجران (Solà-Sales et al., 2021; Mak et al., 2021)، برخی پژوهشگران را بر آن داشته است که از مفاهیمی همچون "عصر مهاجرت" و "شهر جهانی" سخن به میان آورند (Sassen, 2001).

مهاجرت به‌عنوان یکی از فشارزاهای مطرح در طبقه‌بندی Holmes & Rahe (1967) بیان شده است. مطالعات مختلف به چالش‌های متعدد پیش‌روی مهاجران و فرزندان آنان و پیامدهای روانی–اجتماعی ناشی از آن پرداخته‌اند (Motti-Stefanidi et al., 2021; Vitoroulis et al., 2022; Lu, 2022). پژوهشگران، رنج روانی–اجتماعی را مشخصهٔ بسیاری از مهاجرت‌ها می‌دانند و بیان می‌کنند که در تاریخچهٔ مهاجرت، ارتباط عمیق و چند جانبه‌ای بین مهاجرت و آسیب‌پذیری افراد، دیده می‌شود (Ciaramella et al., 2021; Timmer & Jacobsen, 2023). در پژوهشی مقایسه‌ای که بین بیماران روان‌پریش مهاجر و غیرمهاجر در بیمارستان دلمار بارسلونای اسپانیا انجام شد، این واقعیت به وضوح نشان داده شد که در میزان ترومای رشدی بین بیماران مهاجر و غیرمهاجر تفاوت معناداری وجود دارد؛ همچنین سوء استفاده جنسی از کودکان (مهاجر ۴۱.۹ درصد، غیرمهاجر ۱۱.۸ درصد)، بی‌توجهی فیزیکی (مهاجر ۶۲.۸ درصد، غیرمهاجر ۲۶.۵ درصد) کودک آزاری عاطفی (مهاجر ۶۴.۴ درصد، غیرمهاجر ۳۵.۳ درصد)، کودک آزاری فیزیکی (مهاجر ۵۱.۲ درصد، غیرمهاجر ۱۴.۷ درصد) در جمعیت مهاجر، بیش از جمعیت غیرمهاجر است (Trabsa et al., 2021). در پژوهشی دیگر که با هدف گردآوری داده‌های سایر تحقیقات از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۵ انجام شده است، از مهاجرت به‌عنوان یک عامل بسترساز مهم، در بروز اختلالات روانی مختلف یاد شده است (Spaho et al., 2021). طبق یافته‌های Solà-Sales et al. (2021) که در پژوهشی پیرامون آسیب‌های کووید ۱۹ صورت گرفت، نشان داده شد که مهاجران در این موارد آسیب‌پذیرترند و از لحاظ روانی، در وضعیت نامطلوب‌تری به سر می‌برند.

پژوهشگران معتقدند، در طی فرآیند مهاجرت، فشارزاهای متعددی زندگی مهاجران را متأثر می‌سازد؛ به‌عنوان نمونه مهاجران به مواردی از جمله: جابه‌جایی و شرایط نامطمئن زندگی در کشورهای مقصد، مشکلات مربوط به دسترسی به خدمات، مسکن و اشتغال مناسب، مشکلات اقتصادی و منابع کم برای حمایت از خود و خانواده اشاره کرده‌اند و معتقدند که این شرایط وضعیتی را برای مهاجران رقم می‌زند که مهاجرت را به صورتی عمیق و جدی با آسیب‌پذیری انسان، مرتبط می‌کند (Denov et al., 2019; Mak et al., 2021). همچنین انزوا و از دست دادن محیط اجتماعی اصیل و نظام معنایی فرهنگی که پیامد طبیعی مهاجرت است را می‌توان به این لیست اضافه کرد که می‌تواند به شکنندگی مهاجر، در حیطه‌های درونی و میان‌فردی منجر شوند (Timmer & Jacobsen, 2023; Guajardo, 2023). اگرچه رنج روانی–اجتماعی، می‌تواند مشخصهٔ بیشتر مهاجرت‌ها باشد اما عمق، تداوم و ویژگی‌های این رنج منحصر به تجربیات فردی است. یکی از قابلیت‌هایی که می‌تواند در شکل دادن و نحوهٔ ادراک این تجربیات فردی مؤثر باشد، تاب‌آوری است. Motti-Stefanidi et al. (2021) در مطالعهٔ خود بر روی نوجوانان مهاجر نشان دادند، آن‌ها در مواجهه با چالش‌ها و خطرات مختلف، متفاوت عمل می‌کنند. Denov et al. (2019) نیز به تفاوت‌های فردی و ارتباط آن با تاب‌آوری اشاره و این موضوع را از منظر بین نسلی بررسی کردند. تاب‌آوری، به‌عنوان توانایی کلیدی برای رشد و شکوفایی حتی در مواجهه با تجربیات نامطلوب و دردناک، فرد را قادر می‌سازد که سلامت روانی–اجتماعی خود را حفظ کند (Theisen-Womersley, 2021).

مطالعات تاب‌آوری، از یک سو ابزارهای متعددی را برای مقابله با موقعیت‌های آسیب‌زا در جمعیت‌های مهاجر ارائه می‌کنند و از سوی دیگر، بینش‌هایی در مورد استراتژی‌های مداخله برای ارتقاء وضعیت روانی و رشد اجتماعی آن‌ها ارائه می‌دهند (Denov et al., 2019). در واقع تاب‌آوری، نقطهٔ مقابل آسیب‌پذیری است (Rivera-Romero et al., 2023) و به ظرفیت افراد برای استقامت در موقعیت‌های دشوار اشاره دارد که این امر با حفظ سلامت روان و بهزیستی افراد مرتبط است (Min et al., 2014; Giles et al., 2024). این مفهوم، به معنای توانایی فرد برای بازگشت به عقب در زمان مواجهه با ناملایمات و عملکرد مثبت و مؤثر حتی در شرایط ناگوار و بهبودی بعد از ضربه است (Walsh, 2016). برخی از ویژگی‌های تاب‌آوری اگرچه به صورت زیستی و ژنتیکی تعیین می‌شود اما تأثیر محیط بر تاب‌آوری غیر قابل انکار است (Herrman et al., 2011). در پژوهشی که بر روی ۷۵۰۰ دوقلوی بزرگسال انجام گرفت، مشخص گردید که تاب‌آوری به‌طور یکسان از ژنتیک و عوامل محیطی تأثیر می‌پذیرد (Amstadter et al., 2014).

پژوهشگران با بررسی کودکانی که علی‌رغم تجربهٔ ضربه‌های روانی در سنین پایین، تاب‌آوری بیشتری از خود نشان دادند، توانستند عوامل روانی–اجتماعی مؤثر در تقویت تاب‌آوری را شناسایی کنند (Lind et al., 2017). مطالعات مختلف نشان داده است عوامل مختلف

اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و خانوادگی در فرآیند شکل‌گیری این سازهٔ تحولی مؤثر است (Ungar et al., 2012). Denov et al. (2019) نیز از خانواده و والدین، به‌عنوان بُعدی اساسی و مهم در افزایش تاب‌آوری یاد می‌کنند. یافته‌های Gavidia-Payne et al. (2015) و پژوهش Polat & Kröner (2022) نیز نشان می‌دهد که نقش خانواده و به‌خصوص والدین در تاب‌آوری بسیار برجسته و پُررنگ است. در این پژوهش‌ها، از ارتباط تاب‌آوری با حوزه‌های اصلی عملکرد زندگی از جمله روابط صمیمانه و دلبستگی‌ها، به‌عنوان فاکتورهایی فوق‌العاده مهم و تأثیرگذار سخن به میان آورده شده است. Patterson (2002) به کارکردهای خانواده در فرآیند تاب‌آور شدن و مقابلهٔ مؤثر با چالش‌ها پرداخته است و از تعلق، هویت، عضویت، حمایت اقتصادی، کمک به اجتماعی شدن، پرورش و حمایت به‌عنوان مؤلفه‌هایی مهم که در درون خانواده شکل می‌گیرد و در تاب‌آوری نقش دارند، یاد می‌کند. بررسی Black & Lobo (2008) نیز نشان داد، می‌توانیم به خانواده به‌عنوان یک منبع توانمند برای افزایش سطح تاب‌آوری نگریست و از کارکردهایی مانند ارتباطات خانوادگی، توافق اعضای خانواده، انعطاف‌پذیری زمان و تفریحات مشترک، دیدگاه مثبت، معنویت و حمایت مالی به‌عنوان یک سیستم تأثیرگذار در افزایش تاب‌آوری استفاده کرد. پژوهشگران، خانواده را محیطی می‌دانند که در آن، دلبستگی امن، ثبات و مهارت‌های والدینی خوب از جمله عواملی هستند که با ارتقاء سطح تاب‌آوری رابطه دارند (Herrman et al., 2011).

چنان‌چه نشان داده شد، مطالعات زیادی، به نقش خانواده و والدین به‌عنوان یک منبع اساسی و مهم در ارتقاء تاب‌آوری پرداخته‌اند. برخی از متخصصین این نقش را چنان اساسی و مهم می‌دانند که از پیوند مستحکم میان مراقب صلاحیت‌دار و ثبات خانواده، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل روانی-اجتماعی در افزایش تاب‌آوری یاد می‌کنند (Lind et al., 2017; Afifi & MacMillan, 2011). با این حال، اگرچه مطالعات متعددی به اهمیت نقش والدین در شکل‌گیری و ارتقاء تاب‌آوری اشاره کرده‌اند، اما شکاف پژوهشی در مورد محتوای رفتارهای والدینی است؛ این‌که دقیقاً چه رفتارهایی از سوی والدین، تاب‌آوری فرزندان را در برابر عوامل فشارزای مربوط به مهاجرت افزایش می‌دهد.

بر این اساس، با توجه به نفوذ والدین در فرآیند شکل‌گیری تاب‌آوری و با توجه به پویایی فرآیند تاب‌آوری به‌عنوان یک قابلیت فردی مؤثر در مواجهه با چالش‌های مهاجرت (Polat & Kröner, 2022)، هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری است که در مواجهه با عوامل فشارزای مربوط به مهاجرت، به افراد کمک می‌کند تا بتوانند از عهدهٔ چالش‌های آن برآیند. به علاوه، از آن‌جا که پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ارتقاء سطح سازگاری مهاجران منجر به این می‌شود که فرآیند پذیرش اجتماعی با آسیب کمتری برای آنان و نیز جامعه میزبان طی شود، پژوهش‌های تاب‌آوری در زمینهٔ مهاجرت که نقش پیشگیرانه را ایفا می‌کند (Ciaramella et al., 2021; Guajardo, 2023) ضرورت می‌یابد.

روش

این پژوهش به روش کیفی و با رویکرد پدیدارشناسی تفسیری انجام گرفت. از آن‌جا که مسئلهٔ پژوهش حاضر "کشف عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران" بود، استفاده از رویکرد پدیدارشناسی می‌توانست تجربه زیستهٔ مهاجرانی که تاب‌آوری بالایی دارند را در مورد رفتارهای مؤثر والدین‌شان در این زمینه کشف کند. جامعهٔ مورد مطالعه شامل کلیهٔ مهاجران افغانستانی است که به منظور ادامه تحصیل به ایران مهاجرت کرده‌اند و ملاک های ورود به پژوهش را احراز کرده‌اند. این ملاک‌ها عبارت بودند از: کسب نمرهٔ یک انحراف معیار بالاتر از میانگین-نمره بالاتر از ۷۵/۱۷- در مقیاس تاب‌آوری کانر- دیویدسون (RIS-CD)، عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی و عدم مصرف مواد (استفاده از شیوهٔ خودگزارش‌دهی)، سپری شدن حداقل یک سال از مهاجرت و داشتن حداقل سن ۲۰ سال. انتخاب مشارکت‌کنندگان با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی انجام شد. به این ترتیب که اولین مشارکت‌کننده با پیگیری از دانشگاه بین‌المللی المصطفی شعبهٔ مشهد، معرفی شد (مهاجرین کشورهای مختلف در این دانشگاه مشغول به تحصیل هستند و تعداد مهاجرین محصل افغانستانی در آن قابل توجه است)؛ مشارکت‌کنندگان بعدی از طریق مشارکت‌کنندهٔ اول و نیز از طریق مشارکت‌کنندهٔ ماقبل خود معرفی گردیدند. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت به این معنی که دیگر در مصاحبه‌ها هیچ دادهٔ جدید یا دادهٔ مرتبط به یکی از مقولات، به‌دست نیامد. به این ترتیب با ۱۴ مشارکت‌کننده مصاحبه انجام شد.

روش جمع‌آوری اطلاعات، مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته بود. در ابتدا فرم مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بر مبنای متون تنظیم شد. پس از آن روایی محتوایی (CVI) آن بررسی و مورد محاسبه قرار گرفت. به این ترتیب که فرم تهیهٔ شده به همراه توضیحاتی در مورد هدف پژوهش برای شش متخصص حوزهٔ مشاورهٔ خانواده ارسال شد و متخصصان بر روی یک پیوستار چهار درجه‌ای (شامل غیرمرتبط، تا حدودی مرتبط، مرتبط اما نیاز به بازبینی و مرتبط) میزان مرتبط بودن سؤال را با هدف پژوهش مشخص کردند. پس از آن، ضریب CVI با تقسیم مجموع امتیازات موافق برای هر آیتم که امتیازهای "مرتبط اما نیاز به بازبینی" و "کاملاً مرتبط" را کسب کرده‌اند، بر تعداد کل متخصصان محاسبه شد که نتیجه آن برابر با ۱ بود. از آن‌جا که این ضریب از ۰/۷۹ بالاتر بود مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت با استخراج سؤالات متناسب با

اهداف تحقیق، فرم نهایی مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته به صورت زیر تدوین شد.

- چند سال پیش شما در مورد مهاجرت از وطن خود تصمیم گرفتید. تصمیمی که از لحظه قطعی شدن، شما را در فضای مشوش، مبهم و پر از چالش‌های ریز و درشت قرار داد. برخی از آن مسائل در زندگی شما آنقدر بزرگ و مشخص بودند که هر بیننده‌ای متوجه وجود آن‌ها می‌شد و برخی به‌طور پنهانی روح و روان شما را آزرده می‌کرد. به هر حال آنچه که واقعیت دارد این است که شما با این چالش‌ها روبه‌رو شدید و امروز که ما با هم گفتگو می‌کنیم، توانسته‌اید از عهدهٔ بسیاری از آن موقعیت‌های سخت برآیید. از آن چالش‌ها (مشکلات) و نحوهٔ روبه‌رو شدن با آن‌ها بگویید.
- شما در مواجهه و مقابله با چالش‌های بزرگ و کوچکی که مطرح کردید توانمندی قابل ملاحظه‌ای را نشان داده‌اید. طبیعتاً این توانایی به مرور زمان به‌دست آمده است و تجربیات شما در طول زندگی از کودکی تا به امروز در پرورش آن مؤثر بوده است. فکر می‌کنید والدینتان چطور به شما کمک کرده‌اند تا به این حد از توانمندی برسید؟ از مجموع رفتارهای آن‌ها، گفتگوهای آن‌ها، نحوهٔ برخورد آن‌ها با یک‌دیگر، نحوهٔ برخورد آن‌ها با شما، با خواهر و برادرانتان، چه چیزهایی یاد گرفتید که تصور می‌کنید این موارد شما را برای مواجهه با چالش‌های مهاجرت آماده کرد و در این مسیر راه‌گشای شما بوده است؟

در طول مصاحبه از پرسش‌های کاوشی مانند (منظورتان چیست؟) یا (می‌توانید مثال بزنید؟) یا (می‌توانید بیشتر توضیح دهید؟) استفاده شد. به منظور پوشش دادن ملاک‌های ورود، مقیاس تاب‌آوری کانر–دیویدسون مورد استفاده قرار گرفت، که ویژگی‌های روان‌سنجی آن در ادامه آورده شده است. مقیاس تاب‌آوری CD-RIS توسط دو نظریه‌پرداز مشهور این حیطه یعنی کانر–دیویدسون در سال ۲۰۰۳ ساخته شده است. این پرسشنامه ۲۵ گویه دارد که در مقیاس لیکرت بین (کاملاً درست) و (کاملاً نادرست) نمره‌گذاری می‌شود. از آن‌جا که ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در گروه‌های مختلف افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر، جمعیت عمومی، مراجعان بخش مراقبت‌های اولیه و بیماران PTSD بررسی شده است، این ابزار به خوبی می‌تواند افراد تاب‌آور را از غیرتاب‌آور، در گروه‌های بالینی و غیربالینی تفکیک کند. منطبق با یافته‌های کانر و دیویدسون، شاخص همسانی درونی این ابزار برابر با ۰/۸۹ به‌دست آمده است. همچنین نتایج محاسبهٔ اعتبار این مقیاس از طریق آزمون مجدد، برابر با ۰/۸۷ بوده است (Connor & Davidson, 2003). اعتبار نسخهٔ فارسی این مقیاس توسط (Mohammadi et al., 2006) بررسی و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۹ گزارش شده است.

از آن‌جا که طرح پژوهش حاضر مبتنی بر پدیدارشناسی تفسیری است، به منظور تحلیل اطلاعات گردآوری شده از روش دیکلمن استفاده شد. این روش شامل مراحل ذیل است؛ ۱) الف: پیاده‌سازی و خواندن متن مصاحبه، جهت رسیدن به درک کلی از آن ب: کدگذاری مضمون‌های به‌دست آمده در قالب کدهای اولیه ۲) تحلیل کردن گروهی تمامی کدهای اولیه جهت مشخص ساختن مضمون‌های اصلی در قالب مفاهیم ۳) مراجعه به متن اصلی مصاحبه، برای اطمینان از تحلیل‌های صورت گرفته و شناسایی ناسازگاری‌های احتمالی ۴) مقابله و مقایسه کردن متن مصاحبه‌ها و مفاهیم، برای شناسایی و وصف معانی مشترک ۵) مشخص نمودن الگوهایی که بتواند مفاهیم مختلف را در قالب مقوله‌های کلی به یک‌دیگر پیوند دهد ۶) به‌دست آوردن پیشنهادات و نظرات تیم پژوهش و دیگر متخصصان آشنا با محتوا و نحوهٔ مطالعه در مورد پیش‌نویس نهایی ۷) نوشتن گزارش نهایی.

مصاحبه‌ها به صورت تلفنی انجام گردید. در آغاز هر یک از مصاحبه‌ها و پیش از ضبط محتوای آن، هدف مصاحبه تشریح گردید و از مشارکت‌کنندگان مجوز ضبط صدا گرفته شد. همچنین در مورد محرمانه ماندن اطلاعات به آن‌ها اطمینان‌خاطر داده شد. زمان هر مصاحبه بین ۲۵ الی ۴۵ دقیقه در نوسان بود و انجام تمام مصاحبه‌ها شش ماه به طول انجامید. در پژوهش حاضر، جهت رسیدن به معیار قابلیت اعتماد، با استفاده از نظارت افراد متخصص در حیطهٔ مورد نظر مبتنی بر راهبرد ممیزی، کلیهٔ مراحل کدگذاری تا استخراج مقولات انجام پذیرفت. همچنین از راهبردهای رویکرد کل‌نگر شامل اشباع در نمونه‌گیری، برخورداری از مبانی نظری، هم‌خوانی داده‌ها با آنچه از تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست می‌آید استفاده گردید. اطلاعات مربوط به مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان

مشارکت‌کننده	جنسیت	سن	وضعیت تأهل	تعداد فرزند	تحصیلات	شغل	مدت سپری شده از مهاجرت	نمرهٔ تاب‌آوری
۱	مرد	۳۰	متأهل	۱	کارشناسی‌ارشد	آزاد	۷ سال	۷۸
۲	مرد	۳۵	متأهل	۳	حوزوی	آزاد	۹ سال	۷۷
۳	مرد	۲۵	متأهل	۱	حوزوی	آزاد	۷ سال	۷۹
۴	مرد	۲۷	متأهل	۲	کارشناسی	آزاد	۸ سال	۷۸
۵	مرد	۳۳	متأهل	۲	حوزوی	آزاد	۸ سال	۷۹
۶	زن	۲۵	متأهل	۲	کارشناسی	خانه‌دار	۶ سال	۸۰
۷	زن	۳۲	متأهل	۲	کارشناسی‌ارشد	آزاد	۹ سال	۸۲
۸	زن	۲۶	متأهل	۲	کارشناسی	خانه‌دار	۷ سال	۸۴
۹	زن	۲۸	متأهل	۲	کارشناسی	آزاد	۹ سال	۸۳
۱۰	زن	۲۹	متأهل	۲	کارشناسی‌ارشد	آزاد	۹ سال	۸۱
۱۱	زن	۳۰	متأهل	۱	کارشناسی‌ارشد	خانه‌دار	۸ سال	۸۰
۱۲	زن	۳۱	متأهل	۲	کارشناسی‌ارشد	خانه‌دار	۱۰ سال	۷۹
۱۳	مرد	۲۶	مجرد	ندارد	کارشناسی	آزاد	۷ سال	۷۷
۱۴	مرد	۲۷	مجرد	ندارد	کارشناسی	آزاد	۸ سال	۷۸

همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، مشارکت‌کنندگان شامل ۱۴ نفر به تفکیک جنسیتی ۷ زن و ۷ مرد با حداقل سن ۲۵ و حداکثر ۳۵ سال بودند،که از مهاجرت تحصیلی آنان بین ۶ تا ۱۰ سال گذشته بود. ۱۲ نفر متأهل و دارای فرزند و ۲ نفر مجرد بودند. ۶ نفر دارای مدرک کارشناسی، ۵ نفر کارشناسی ارشد و ۳ نفر حوزوی می‌باشند و حداقل و حداکثر نمرات در مورد متغیر تاب‌آوری برابر با ۷۷ و ۸۴ می‌باشد.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در قالب کدگذاری صورت گرفت و ۳۳۵ کد اولیه، ۱۸ مفهوم و ۶ مقوله استخراج گردید. دسته‌بندی کدها، همراه با شمارهٔ مصاحبه صورت گرفته در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲: کدهای اولیه، مفاهیم و مقوله‌های مرتبط با عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی

مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای اولیه
پرورش جهت‌گیری غایت‌نگرانه	بسترسازی برای چند مهارتی بودن	ترغیب فرزند به فراگیری مهارت‌های گوناگون (۳، ۴، ۷، ۹)، بیان منطق و ضرورت فراگیری مهارت‌های مختلف (۳، ۴، ۵، ۷)، فراهم آوردن بستر برای یادگیری مهارت‌های بیشتر (۴، ۵، ۷، ۹، ۱۰)، کمک مالی به فرزند در حین یادگیری مهارت جدید (۴، ۹)، بیان تجارب ناموفق مرتبط با عدم داشتن مهارت‌های مختلف (۴)، حمایت از فرزند در استفاده کاربردی از آموخته‌ها (۵)، ایجاد آمادگی در فرزند برای تدبیر امور منزل (۶، ۷، ۸)، چند مهارتی بودن والدین (۷)، ترغیب فرزند به یادگیری مهارت‌های جدید با تأکید بر توانمندی او (۷، ۶، ۱۰)، اقناع فرزند برای فراگیری حداقل یک مهارت (۷، ۸، ۹)، تأکید بر مرور و تمرین مهارت فرا گرفته شده در کنار درس، برای جلوگیری از فراموشی آن مهارت (۷)، والد به عنوان الگوی فرزند در برخورد متواضعانه در حین یادگیری مهارت (۱۲)، مهارت‌آموزی تدریجی به فرزند (۱۲)، فراهم کردن فرصت یادگیری در حوزه‌های مختلف متناسب با سن فرزند (۱۰)، کارآموزی فرزندان در کنار والدین (۳، ۷، ۱۲)

ادامهٔ جدول ۲: کدهای اولیه، مفاهیم و مقوله‌های مرتبط با عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی

مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای اولیه
پرورش جهت‌گیری غایت‌نگرانه	توسعه افق‌های مالی	هدایت فرزند در مسیر استقلال مالی (۳، ۴، ۱۰)، آموزش مدیریت مسائل مالی به فرزند در قالب پس‌انداز کردن (۲، ۸، ۱۰، ۱۱)، مشورت دادن به فرزند برای مدیریت دخل و خرج (۲، ۴، ۱۰)، اختصاص دادن بخشی از خانه برای فعالیت‌های اقتصادی فرزند (۱۰)، حمایت از فعالیت اقتصادی نتیجه‌بخش فرزند با کم کردن مسئولیت‌های قبلی فرزند (۱۰)، تأکید بر کار منتج به درآمد (۱۰)، تأکید والدین بر خودکفایی (۱)
	برجسته کردن چشم‌اندازهای تحصیلی	فراهم آوردن شرایط تحصیل فرزندان علی‌رغم شرایط سخت (۱، ۸)، ارزش قائل شدن برای سوادآموزی (۲، ۳)، کمک مالی به فرزند در حال تحصیل (۳)، نظارت دقیق بر درس و فعالیت‌های فرزند (۵، ۸، ۴،۱۰، ۱۲)، سرمایه‌گذاری بر روی رشد فرزند، از طریق درس خواندن (۶، ۱۱)، سرمایه‌گذاری بر روی بالا بردن کیفیت آموزش به فرزند، از طریق گرفتن معلم خصوصی در مواقع ضروری (۸)، تأکید بر جدیت در درس فرزند (۴، ۵)، تأکید بر اولویت داشتن درس فرزند در مقابل کار او (۱۲)
	سازماندهی و مدیریت زمان	ایجاد نظم در ساعات خواب و بیداری (۳، ۷، ۱۰)، اهمیت دادن به نظم و برنامه‌ریزی در امور مختلف زندگی (۵، ۷، ۹)، رعایت نظم و پاسخ‌گویی بابت بی‌نظمی (۶)، داشتن برنامهٔ مشخص برای حفظ نظم و ثبات در کار (۴، ۷)، نظارت بر شیوهٔ برنامه‌ریزی و برنامه‌های فرزند (۸، ۹)، مدیریت زمان اختصاص داده شده به یک فعالیت برای رسیدن به مابقی کارها (۷، ۹)، اجرای عملی نظم و انضباط و برنامه‌ریزی در خانواده توسط همه اعضاء (۷، ۹)، پاداش دادن به نظم و انضباط (۹)، در نظر گرفتن برنامه‌ریزی فرزند برای تعیین زمان‌بندی فعالیت‌های تفریحی (۵، ۸، ۹)
ایجاد بستر برای چالش‌پذیری	باور به ماهیت دشوار زندگی	تلاش والدین برای غلبه بر مشکلات به جای شکایت و انفعال (۱، ۴)، عدم ایجاد دین برای تحمل شرایط دشوار (۱)، باور به وجود سختی‌ها در مسیر رشد و پختگی (۱، ۴، ۷، ۱۱، ۱۴)، اعتقاد به مقاومت در مواجهه با مشکلات زندگی (۱)
	ارائه الگوهای تاب‌آور	انتقال تجارب در مورد چگونگی مواجهه با مشکلات از طریق بیان خاطرات (۱، ۳، ۷، ۹، ۱۰)، بیان تجارب موفقیت‌آمیز افراد مختلف برای فرزندان (۲، ۵)، باور به استفاده از تجارب و حمایت افراد با تجربه (۳)، بیان تجارب مربوط به چگونگی مواجهه با مشکلات مختلف اجتماعی- سیاسی (۶، ۱۰)، بیان تجربیات خود و دیگران در مورد نحوهٔ مواجهه با چالش‌های خانوادگی (۶، ۷، ۱۱، ۱۲)، انتقال تجربیات شخصی در مورد چگونگی ادارهٔ زندگی با امکانات محدود (۸)، انتقال تجارب نسل‌های قبل در مورد نحوهٔ مواجهه با مشکلات (۸، ۹، ۱۲)، نشان دادن الگوهای واقعی اخلاق و کار و تبیین عملکرد آنان به فرزندان (۲)، ترغیب فرزند به الگو قرار دادن افراد موفق (۳، ۴)، مقایسه امکانات و شرایط گذشته با وضعیت کنونی و تأکید بر داشته‌های فرزندان (۱۱)، نقل تجربیات گذشته در زمینهٔ روابط اجتماعی مثبت و چگونگی حل مسائل به صورت جمعی (۱۰، ۱۲)
پایستگی در پیشبرد مسیر	خوش‌بینی	تأکید بر خوش‌بینی و مثبت بودن (۸، ۹، ۱۴)، اعتقاد به وجود جنبه‌های مثبت در اتفاقات (۱۴، ۱۱)، دیدن جنبه‌های مثبت حوادث در برخورد با اتفاقات ناگوار (۱۱)، فرصت‌سازی در مواجهه با مشکلات (۹، ۱۱)، باور به وجود راه‌حل‌های مختلف برای مرتفع ساختن مشکلات (۶)
	حفظ امیدواری در فائق آمدن بر مشکلات	امیدوار بودن در شرایط سخت (۱، ۱۳)، امیدواری نسبت به نتیجه بخش بودن تلاش برای بازگرداندن سلامتی فرزند (۶)، کاهش نگرانی با امید دادن (۶)، مقابله با ناامیدی از طریق تأکید داشتن بر روی تفکر حل مسئله (۹)، تأکید بر امیدواری (۱۱، ۱۳)
	صبر و شکیبایی	صبوری در تربیت فرزند و فشار نیاوردن به فرزندان (۲)، صبوری در آموزش به فرزند (۸)، صبور بودن در برخورد با مشکلات (۱۱)، محکم بودن مادر و رضایت از زندگی علی‌رغم شرایط طاقت‌فرسا (۱)، صبر و بردباری در برخورد با حوادث (۱۱)، والدین به عنوان الگوی صبر و بردباری (۱۲)، آموزش صبر در قالب پس‌انداز پول در قلک (۸)، تأکید بر عجول نبودن و تشخیص دادن زمان مناسب برای انجام یک کار (۱۱)، ایجاد آرامش و اطمینان خاطر با توصیه به عدم تعجیل در انجام کارها (۱۲)
	ارج نهادن به سختکوشی	تأکید والدین بر روی سخت‌کوشی (۱، ۴، ۶، ۱۰، ۱۲)، ارائه و تحسین الگوهای سخت‌کوشی (۱)، والدین به عنوان الگوی عملی محکم بودن و سخت‌کوشی (۱)، سر سخت بار آوردن (۷)، نظارت بر کار و تلاش سخت‌کوشانه فرزند (۴، ۱۰)، تشویق تلاش و پشتکار فرزند (۱، ۴، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱)، توجه کردن به تلاش فرزند و دیده شدن زحمات او (۱۲)، قدردان بودن در مقابل سخت‌کوشی همسر در فراهم کردن امکانات (۸)، نوازش‌های کلامی والد در حین کار و تلاش فرزند (۱، ۱۰)، حمایت مالی از فرزند پر تلاش (۷، ۱۲)، تأکید والدین بر نیمه تمام رها نکردن کارها (۱، ۲، ۵، ۶، ۷، ۱۱)، بررسی نقاط ضعف و کاستی‌های منجر به وقایع ناخوشایند (۱۱)
	تلطیف شوخ طبعانه موقعیت‌های دشوار	بیان داستان‌های سرگرم کننده برای رفع خستگی در حین کار دشوار (۷، ۱۳)، بیان اشکالات کار فرزند در قالب شوخی (۶)، بیان خاطرات مثبت و طنزآمیز در خلال کار (۶، ۱۴)، فراهم کردن فضای شوخی و خنده (۶، ۱۳، ۱۴)، تلفیق کار سخت با سرگرمی و خنده (۱، ۱۲، ۱۳)

ادامهٔ جدول ۲: کدهای اولیه، مفاهیم و مقوله‌های مرتبط با عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی

مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای اولیه
گسترش منابع حمایتی	استفاده از منابع معنوی	انجام مناسک مذهبی برای کاهش نگرانی (۲، ۳، ۴، ۶)، توسل به منابع مذهبی برای موفقیت فرزند (۳)، دعا کردن برای سلامتی همسر و فرزند (۶)، توجه به خدا در شرایط سخت (۱)، کمک به فرزندان برای غلبه بر ترس با اتصال به امور مذهبی (۱)، توسل و تکیه به معنویات هنگام سختی و مشکلات (۲، ۵، ۱۲)، حفظ امیدواری از طریق دعا کردن (۳، ۴)، تأکید به رعایت حق مردم و اثرات معنوی عمل انسان (۴)، تأکید بر حضور خداوند در همه جا (۴)، استفاده از منابع مذهبی برای معنا دادن به رنج یا ارائهٔ راه‌حل احتمالی (۵)، ارزیابی دوبارهٔ مشکلات پیچیده از دیدگاهی معنوی، به جای اصرار بر حل مشکل از طریق راه‌حل دلخواه (۵)، کاهش نگرانی با تکیه بر امیدواری و اعتماد به خدا (۸، ۹، ۱۱)، کاهش نگرانی از طریق تقدیرگرایی و اعتقاد به حکمت و مصلحت در مقابله با مشکلات لاینحل (۹)
	رابطهٔ امنیت بخش مادر–فرزندی	حفظ رابطهٔ مثبت مادر– فرزندی (۳، ۴)، صرف هزینه و زمان برای تعمیق هرچه بیشتر رابطه‌ها (۳)، حفظ صمیمیت عاطفی با فرزند از طریق توجه به علائق او (۳، ۴)، توجه به نیازهای مالی و عاطفی فرزند (۳، ۴)، گفتگوی صمیمانه با فرزندان در قالب بیان اتفاقات روزمره (۴، ۸)، رابطهٔ صمیمانه و محترمانه والدین با هم و با فرزندان (۵، ۶، ۷)، رابطهٔ صمیمانه و همدلانه با فرزند (۱، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰)، ابراز محبت و عشق در قالب خرید هدیه (۶، ۸)، ارتباط صمیمانه و صادقانه با فرزند و حضور والد در زمان نیاز فرزند به او (۱۰)، آرام و مثبت نگه داشتن جو خانه (۲، ۶، ۸، ۱۱)، قدرشناسی از فرزند در قالب دعای خیر کردن (۷، ۸، ۱۱)، به تعویق انداختن واکنش‌های هیجانی منفی و تصمیم‌گیری بعد از فروکش کردن آن (۷)
	سوق دادن به سمت تعاملات اجتماعی مؤثر	والدین به‌عنوان الگوی موفق در تعاملات اجتماعی برای فرزند (۳، ۱۱)، آگاه کردن فرزند راجع‌به رعایت آداب معاشرت (۸)، فراهم کردن بستری مناسب برای یادگیری مهارت‌های ارتباطی و مورد نیاز در اجتماع (۸)، حفظ جایگاه اجتماعی فرزند در بین هم‌ردیفانش (۳)، رعایت سنت‌ها و قواعد عرفی در روابط اجتماعی (۶)، برنامه‌ریزی برای استحکام روابط فامیلی (۵)، استفاده از قابلیت روابط اجتماعی و خانوادگی در جهت کاهش نگرانی (۶)، ایجاد روابط مستحکم فامیلی در قالب برنامهٔ منظم مهمانی (۷)، ایجاد روابط مستحکم فامیلی و تعمیق صمیمیت‌ها در مهمانی‌ها (۸)، ارتباط منظم و استحکام در روابط فامیلی (۱۰)، تأکید بر حق طلبی و ابراز وجود فرزند (۴)، مقابله با برخی سنت‌های عرفی نادرست (۶)، توجه به احساسات دیگران و تأکید بر تأثیرگذاری مثبت بر روی دیگران با حرف و عمل (۹)
ارتقاء احساس کفایت	مسئولیت‌سپاری تحولی	واگذاری مسئولیت به فرزند و اطمینان بخشی در مورد حمایت از او در صورت مواجهه با مشکل (۲، ۵، ۶، ۸)، اطمینان خاطر دادن به فرزند در مورد توانمندی او در انجام فعالیتی خاص (۹، ۱۰)، تحسین و تشویق فرزند و نادیده گرفتن خطای سابق (۲)، ارائهٔ پاداش به فرزند در مقابل انجام مسئولیت واگذار شده (۶، ۱۲)، عادی‌سازی اشتباهات فرزند در حین آموزش دادن به او و عدم تخریب اعتماد به نفس او (۲، ۱۰)، اطمینان به توانایی‌های فرزند و سپردن مسئولیت به او (۱، ۲، ۳، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲)، در نظر گرفتن قدرت و توان فرزند در سپردن مسئولیت به او (۳، ۱۰)، ارزیابی عملکرد فرزندان و بازخورد دادن در محیطی صمیمی (۱)
	فرصت‌سازی برای انتخاب	بسترسازی برای انتخاب آزادانه توسط فرزند (۲، ۱۲)، دادن حق انتخاب به فرزندان در کنار وجود قوانین محکم و قطعی در خانواده (۸)، دادن حق انتخاب برای انجام یک فعالیت به فرزند (۶، ۹، ۱۰، ۱۱)، احترام به علاقه و انتخاب فرزند، علی‌رغم نظر مخالف نسبت به انتخاب او (۲، ۴، ۷)، گفتگوی منطقی دربارهٔ راه‌حل‌های موجود برای یک مسئله در جهت انتخاب بهترین گزینه (۱، ۷، ۱۱، ۱۲)، پذیرفتن تصمیمات همراه با ریسک فرزند و اعتماد به او (۲)، مقاومت در برابر سختی‌های موجود در مسیر راه‌حل انتخاب شده (۶، ۸)

ادامهٔ جدول ۲: کدهای اولیه، مفاهیم و مقوله‌های مرتبط با عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی

مقوله‌ها	مفاهیم	کدهای اولیه
ساختار کارآمد خانواده	اتحاد و اقتدار والدینی	احترام قائل شدن والدین برای نظرات یکدیگر و هماهنگی والدینی (۸)، هماهنگی والدین در تربیت فرزندان (۲، ۵، ۱۰، ۱۱)، تأکید بر حفظ جایگاه والدین (۶)، مشورت والدین با یگدیگر برای حل مشکلات فرزندان (۲، ۳، ۵، ۶، ۸، ۱۲)، بیان استدلال و منطقِ زیربنای انجام رفتارهای مختلف (۲، ۵، ۶، ۹، ۱۱)، والد به عنوان الگوی اقتدار و استحکام (۱۲)، والد به عنوان الگوی مدیریت قوی (۱۲)، در چالش‌های ما بین فرزندان، والد حرف آخر را می‌زند (۸، ۱۱، ۱۲)، ارائه الگوی یکپارچه در حرف و عمل برای فرزند (۹)، تأکید بر رعایت احترام والدین (۸، ۱۰، ۱۱)، نظارت مادر در اجرای صحیح قوانین وضع شده توسط پدر (۳)، ایجاد سیستم حمایتی برای حل مشکلات فرزندان (۸)، ایجاد تغییر و انعطاف به نفع فرزندان در قالب مذاکرهٔ والدینی (۴)
	مرزهای روشن و مشخص در خانواده	ارتباط احترام‌آمیز والدین با خواهر و برادرهایشان به عنوان الگوی روابط صحیح خواهر–برادری در خانواده (۳، ۱۰)، تصریح به احترام به حقوق سایر اعضای خانواده (۱۱)، حفظ جایگاه هر یک از اعضای خانواده (۹)، تأکید بر اهمیت توجه همزمان به نقش والدی و همسری (۷)، تأکید بر رعایت احترام اعضای خانواده (۲، ۶، ۱۰، ۱۱)، ممنوعیت زورگویی فرزندان نسبت به هم (۱۰)، ممنوعیت استفاده از زور و خشونت در خانواده (۸)، تأکید بر حمایت فرزندان از هم در شرایط سخت (۴، ۱۰، ۱۱)، کمک و حمایت رشد دهندهٔ خواهر بزرگتر از کوچکتر (۷، ۸)، حساس بودن نسبت به مشکلات اعضای خانواده و حمایت از یکدیگر (۱۱)، حمایت والدین از یکدیگر در مسائل شغلی (۱۲)، اهمیت آرامش اعضای خانواده و درگیر نکردن آن‌ها با مشکل کاری بیرون از خانواده (۱۱)

در ادامه، توصیف مقوله‌ها و مفاهیم به‌دست آمده از تحلیل کدهای ابتدایی، به وضوح هر چه بیشتر بحث کمک کرده است. همچنین در هر مورد، برش‌هایی از متن مصاحبه ارائه می‌گردد.

پرورش جهت‌گیری غایت‌نگرانه: این مقوله مشتمل بر چهار مفهومِ بسترسازی برای چند مهارتی بودن، توسعه افق‌های مالی، برجسته کردن چشم‌اندازهای تحصیلی و سازماندهی و مدیریت زمان می‌باشد. مشارکت‌کنندگان با توجه به تجارب و خاطرات خود به مواردی نظیر آنچه در ادامه می‌آید اشاره داشتند: مشارکت‌کننده شمارهٔ ۷ به فراهم آوردن بستر یادگیری مهارت‌های بیشتر توسط والدین اشاره دارد «*روی اهمیت دادن به یادگیری خیاطی خیلی حساس بود یادمه پدرم یه روز به دلیلی توی خونه بود و نرفته بود مغازه و مادرم داشت کار روسری‌های سفارش داده شده رو توی اتاق انجام می‌داد و من داشتم ظرف می‌شستم پدرم اومد کنارم و کاسه رو از دستم گرفت و گفت دخترم خودم اینو می‌شورم تو برو سر کار روسری‌ها، اون اوایل این اتفاق چند بار دیگه هم که من داشتم یه کاری انجام می‌دادم مثلاً یه جایی رو مرتب می‌کردم افتاد که پدرم میومد می‌گفت تو برو سر خیاطی، من خودم اینجا رو مرتب می‌کنم*».

بسترسازی برای چالش‌پذیری: این مقوله مشتمل بر دو مفهومِ باور به ماهیت دشوار زندگی و ارائهٔ الگوهای تاب‌آور می‌باشد. مشارکت‌کنندگان زیر به نمونه‌هایی از گفتگوهای والدین‌شان دربارهٔ سختی و دشواری زندگی و اعتقاد آنان به مقاومت در مواجهه با مشکلات زندگی اشاره کرده‌اند؛ «*برای پدر سختی معنا نداشت همیشه به ما می‌گفت زندگی سخته ولی باید آدم محکمی بود و همیشه به ما می‌گفت محکم باشین*» (مشارکت‌کننده شمارهٔ ۱). «*پدرم همیشه می‌گفت زندگی سخته پسرم و باید خودت رو مهیا کنی و حسابی محکم باشی*» (مشارکت‌کننده شمارهٔ ۱۴). مشارکت‌کنندگان زیر به نمونه‌هایی از ترغیب فرزند توسط والدین به الگو قرار دادن افراد موفق اشاره کرده‌اند؛ «*همین اوستای شما با هنر نجاری برای خودش کسی شد، رفت پنج سال با سختی زیاد شاگردی کرد و الان اوستای نجاری شده و خرج پدر و مادرش رو هم میده، الان توی کابل دو تا خونه خریده*» (مشارکت‌کننده شمارهٔ ۴).

پایستگی در پیشبرد مسیر: این مقوله مشتمل بر پنج مفهومِ خوش‌بینی، حفظ امیدواری در فائق آمدن بر مشکلات، صبر و شکیبایی، ارج نهادن به سخت‌کوشی و تلطیف شوخ طبعانه موقعیت‌های دشوار می‌باشد. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۸ به مثبت بودن و خوش‌بین بودن والدین در زندگی اشاره کرد؛ «*پدرم آدم خوشبینی بود، هم به آیندهٔ خودمون هم به آیندهٔ کشورمون خوش‌بین بود. یادمه یه بار داشتن با فامیل‌ها توی مهمونی درباره آیندهٔ کشورمون صحبت می‌کردن پدرم توی صحبت‌هاش می‌گفت آیندهٔ این کشور رو فرزندان من و تو می‌سازن و من میگم این فرزندان راه خودشونو پیدا می‌کنند و ما هم که آن‌جا نشسته بودیم کلی کیف می‌کردیم که ما چقدر مهمیم و تأثیرگذاریم*». «*توی همین قضیه پای برادرم، بعضی دکترها ناامید بودن و گفته بودن احتمالش ضعیفه که با عمل خوب بشه و فقط یکی دو نفر از دکترها گفته بودن فقط با این شرط که عمل جراحی در پاکستان باشه، چون اونجا بیمارستان‌های مجهزتری داره، امکان خوب شدنش هست و پدرم واقعاً به خوب شدن پای برادرم امیدوار بود و امیدش به درمان برادرم زیاد بود*» (مشارکت‌کننده شمارهٔ ۶).

گسترش منابع حمایتی: این مقوله مشتمل بر سه مفهومِ استفاده از منابع معنوی، رابطهٔ امنیت بخش مادر– فرزندی، سوق دادن به سمت تعاملات اجتماعی مؤثر می‌باشد. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۳ به انجام مناسک مذهبی برای کاهش نگرانی توسط مادرش اشاره کرده است؛

«وقت رفتن به سفر، همیشه من رو از زیر قرآن رد می‌کرد و می‌گفت برو پسرم در پناه خدا، همیشه این کار را می‌کرد یعنی هر وقت بعد از تموم شدن تعطیلی می‌رفتم کابل برای درس خواندن من رو از زیر قرآن رد می‌کرد». مشارکت‌کننده شمارهٔ ۷ به رشد و استحکام روابط فامیلی از طریق مهمانی‌های منظم برنامه‌ریزی شده توسط والدینش اشاره کرده است؛ *«یه چیز دیگه مهمونی‌های خانوادگی بود که خیلی مرتب انجام می‌شد و این دیدن اقوام و حرف زدن با بچه‌های اقوام خیلی لذت بخش بود من دو تا عمو دارم و یک خاله و پدربزرگ مادری و پدری، که به طور مرتب اونا میومدن خونه ما و ما هم می‌رفتیم خونه‌شون»*.

ارتقاء احساس کفایت: این مقوله مشتمل بر دو مفهومِ مسئولیت‌سپاری تحولی و فرصت‌سازی برای انتخاب می‌باشد. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۶ به واگذاری مسئولیت به او توسط والدینش و اطمینان‌بخشی در مورد حمایت از او در صورت مواجهه با مشکل اشاره کرده است؛ *«کم کم که آشپزیم بهتر شد یه بار که برای جراحی مهم و موفق پای داداشم مهمونی گرفته بودیم و قرار بود از فامیل‌ها کلی مهمون برامون بیاد از قبل گفت تو دیگه یاد گرفتی و باید غذای مهمون‌ها را درست کنی، اولش وحشت کردم ولی چون مادرم آن‌جا بود و می‌دونستم اگه به مشکل بخورم کمکم می‌کنه گفتم باشه و اتفاقاً غذای خوبی هم از کار در اومد»*. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۳ به در نظر گرفتن قدرت و توان فرزندان در سپردن مسئولیت به آنان توسط والدینش اشاره کرده است؛ *«مثلاً راجع‌به کار هر کسی رو مطابق با سنش بهش کار واگذار می‌کرد البته نمیذاشت رومون فشار بیاد مثلاً برادر بزرگ من در زمانی که کارهای کشاورزی براش سنگین بود پدرم اون رو مسئول نگه داشتن گوسفندها می‌کرد و کاری رو بهش واگذار می‌کرد که از انجامش بر بیاد و سه سال بعد کم کم کارهای سنگین‌تر رو بهش می‌داد اونم در کنار و همراه با خودش، خودش علف‌ها را می‌بست و می‌داد به پشت برادرم تا بتونه ببره»*.

ساختار کارآمد خانواده: این مقوله مشتمل بر دو مفهومِ اتحاد و اقتدار والدینی و مرزهای روشن و مشخص در خانواده می‌باشد. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۸ به احترام قائل شدن والدینش برای نظرات یکدیگر و هماهنگی والدینی بین آن‌ها اشاره کرده است؛ *«پدرم احترام زیادی برای مادرم قائل بود و خیلی جاها که ما انتظار داشتیم پدرمون تکلیف یک قضیه‌ای رو روشن کنه به ما می‌گفت هرچی مادرتون گفت همون را انجام بدید و ما می‌رفتیم و نظر مادر رو می‌پرسیدیم و می‌دانستیم که مادر نظرش نظر نهایی هستش و خیلی موارد هم بود که مادرمون در مورد یک موضوع می‌گفت هر چی پدرتون بگه همان رو انجام میدیم و تکلیف‌مون روشن می‌شد»*. مشارکت‌کننده شمارهٔ ۱۰ به هماهنگی والدینش در تربیت فرزندان اشاره کرده است؛ *«ول پدر و در نبود اون مادر همه کاره بود و همه بدون چون و چرا باید از حرف‌هاش اطاعت کنیم و مثلاً توی دعواهای خواهر برادری کسی به خودش اجازه نمی‌داد حرف مادر رو رد کنه و توی روی مادر بایسته و برخلاف حرف مادر چیزی بگه چون پدر و مادر در این زمینه با هم متحد بودن و حرف مادر همون حرف پدر بود و حرف پدر هم مورد تأیید مادر بود»*.

بحث

در مطالعه حاضر، شش مقوله به‌عنوان عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی شناسایی شد، که در ادامه به تبیین چگونگی اثرگذاری این عوامل در پرورش تاب‌آوری پرداخته می‌شود.

پرورش جهت‌گیری غایت‌نگرانه یکی از عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری است که در این پژوهش مورد شناسایی قرار گرفت. پژوهش‌ها نشان از این دارد که چشم‌انداز زمانی بر تاب‌آوری تأثیرگذار است (Bergman & Segel-Karpas, 2018) و نوع نگرش هر شخص نسبت به ابعاد پنجگانهٔ زمان که شامل گذشته مثبت و گذشته منفی و حال لذت‌گرا و حال تقدیرگرا و آینده است، تأثیر بسیار نیرومندی بر سازه‌های روان‌شناختی او دارد (Stolarski et al., 2018). چشم‌انداز زمان با تأثیرات خانوادگی، اجتماعی و شخصی آموخته می‌شود و تغییر می‌کند و از شخصی به شخص دیگر، متفاوت است و در سوگیری توجه و دستیابی به اهداف اجتماعی، انگیزش، حس تسلط و کنترل، نقشی مهم را ایفا می‌کند (Zambianchi et al., 2010). شخص دارای چشم‌انداز آینده‌نگرانه می‌تواند، آینده‌ای مثبت را تصور کند، دارای برنامه، نظم، هدفمندی و پشتکار است و در راه رسیدن به اهداف در مواجهه با موضوعات وسوسه‌کننده، مقاومت می‌کند. این‌گونه است که او با انگیزهٔ بسیار بیشتری در مقابل چالش‌های پیش‌رو، محکم‌تر و پرقدرت‌تر از دیگران می‌ایستد (Zimbardo et al., 2017).

در تبیین بسترسازی برای چالش‌پذیری Walsh (2016) چالش‌پذیری را از عناصر مهم تاب‌آوری به‌شمار می‌آورد و معتقد است بالا بردن توان مقاومت و شکوفا ساختن خود، فقط از طریق مواجهه موفق با شرایط پر تنش محقق می‌شود. موضع‌گیری فعال در برابر دشواری‌ها و باور به توانایی در حل و ساماندهی چالش‌ها، از ویژگی‌های مهم افراد تاب‌آور است (Panter-Brick et al., 2011). از طرفی، یکی از مؤلفه‌های مهم سرسختی که همبستگی مثبت و معناداری با تاب‌آوری دارد نیز، به استقبال رویدادهای پُر چالش رفتن است (Siebert, 2009). Walsh (2016) نشان داد که افراد تاب‌آور، رخدادهای مثبتی را در حین وقوع چالش تجربه کرده‌اند و اذعان کرده‌اند که این بحران‌ها نتایج خوبی را برای آن‌ها به ارمغان آورده‌اند.

در تبیین تأثیر مقولهٔ پایستگی در پیشبرد مسیر بر تاب‌آوری، با استناد به پژوهش‌ها بیان می‌شود که هر کدام از مؤلفه‌های پایستگی به نحوی از طریق ارتباط و اثرگذاری بر مفهوم سرسختی می‌توانند، تاب‌آوری فرد را تحت تأثیر قرار دهند. پژوهش‌ها نشان‌دهندهٔ این است که بین امید و سرسختی رابطهٔ مثبت و معناداری وجود دارد (Morote et al., 2017). Feldman & Snyder (2005) معتقدند، از آنجایی که امیدواری در برگیرندهٔ مسیرها و منابعی است که نشان‌دهندهٔ تفکرات و اهداف است، با سرسختی ارتباط دارد. دربارهٔ صبر نیز Khormaei et al. (2014) نشان دادند که اشخاص صبور در مواجهه با چالش‌ها، انتظارات منفی کمتری راجع‌به آینده دارند و این موجب امیدواری آن‌ها نسبت به آینده می‌شود. نتایج پژوهش Rahmati & Khormaee (2018) نیز نشان داد که صبر بر هر دو مؤلفهٔ امیدواری، اثرگذار است؛ به این معنا که باعث افزایش قدرت و توان تعیین هدف در زندگی (مؤلفهٔ عاملی امید) و نیز افزایش توان برنامه‌ریزی برای رسیدن به اهداف (مؤلفهٔ مسیر امید) می‌گردد. از طرفی پژوهش‌ها نشان می‌دهند که شوخ‌طبعی به‌طور مثبت و معناداری با امید رابطه دارد (Murrell et al., 2003) و از این طریق می‌تواند بر سرسختی اثر بگذارد. همچنین نتایج تحقیقات حاکی از این است که شوخ‌طبعی در برابر اثرات منفی استرس، نقش حمایتی ایفا می‌کند (Martin, 2007) و توان و مقاومت افراد را در حل مشکلات افزایش می‌دهد (McGhee, 2010; Lundman et al., 2009). Maddi & Hess (1992) معتقد است سخت‌کوشی از طریق فعال‌سازی راهبردها (فعال، تعیین‌کننده) به جای مواجهه و مقابلهٔ تبدیلی (انکاری، اجتنابی)، توان افراد در مواجهه و مقابله سازگارانه با چالش‌ها را ارتقاء می‌دهد.

در تبیین چگونگی اثرگذاری مقولهٔ گسترش منابع حمایتی بر تاب‌آوری فرزندان، برخی از محققان نقش خانواده و روابط والد–فرزندی در تاب‌آوری را چنان پُر رنگ می‌دانند که از پیوند محکم میان مراقب با صلاحیت و ثبات خانواده به‌عنوان مهم‌ترین عوامل روانی–اجتماعی در ارتقاء تاب‌آوری یاد می‌کنند (Tian et al., 2018; Faccio et al., 2019). Bai & Repetti (2015) معتقدند هیجانات مثبت، امنیت روانی و روابط مسئولانه بین فرزندان و والدین باعث افزایش منابع درونی خانواده برای مواجهه و مقابله با عوامل فشارزا می‌گردد، به این صورت که آن‌ها رویدادهای تنش‌زا را کمتر تهدیدآمیز ادراک می‌کنند و به احتمال بیشتری در راستای غلبه بر چالش‌ها در صدد کمک گرفتن بر می‌آیند. Walsh (2016) معتقد است معنویت یک عامل کلیدی در افزایش تاب‌آوری است. Kirkpatrick (1999) معتقد است دلبستگی به مراقب اولیه با گذشت زمان، در چهارچوب نظام‌های دیگر همانند دلبستگی به وطن و سرزمین و دلبستگی به خدا ادامه می‌یابد. پژوهش Bodner et al. (2013) از ارتباط سبک دلبستگی ایمن با معنا در زندگی حکایت دارد؛ همچنین هر چه افراد دلبستگی و ارتباط معنوی بیشتری با خدا داشته باشند، میزان تاب‌آوری آن‌ها بیشتر است (Bradshaw et al., 2010). به علاوه، حمایت اجتماعی نیز با تاب‌آوری ارتباط مستقیم دارد (Shih et al., 2018) بدین نحو که فرد جزئی از شبکه ارتباطات عاطفی و اجتماعی باشد و بداند که آنان، او را دوست دارند و مراقبش هستند (Maleki et al., 2022). Metze et al. (2015) معتقدند که ظرفیت فرد برای شروع و حفظ روابط اجتماعی و کسب حمایت اجتماعی در تاب‌آوری مؤثر است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ارتقاء احساس کفایت یکی از عوامل مؤثر بر تاب‌آوری است. پژوهش‌های مختلف، باور و اطمینان داشتن به توانایی‌های خود را از ویژگی‌های بارز افراد تاب‌آور می‌دانند (Del Rosario et al., 2018). Bandura (2006) در خصوص باور خودکارآمدی معتقد بود، هیچ‌کدام از باورهای شناختی به اندازهٔ باور خودکارآمدی، در برخورد با چالش‌ها و مشکلات و مدیریت کارکردهای فردی در شرایط پُر استرس، اساسی نیستند. او معتقد بود این باور، پایه و اساس عاملیت انسان است و کارکردهای شناختی، خودتنظیمی عاطفی و تصمیم‌گیری را تحت الشعاع قرار می‌دهد. بدین نحو که افراد در برخورد با چالش‌ها، هیجانات خود را مدیریت کرده و در برابر مشکلات استقامت نشان می‌دهند.

ساختار کارآمد خانواده نیز به‌عنوان یکی از مقوله‌های مؤثر بر تاب‌آوری شناسایی شد. پژوهشگران زیادی مؤلفه‌های خانوادگی و والدینی را در ظهور و تقویت تاب‌آوری اثرگذار می‌دانند (Gavidia-Payne et al., 2015; Lind et al., 2017; Denov et al., 2019; Polat & Kröner, 2022; Vitoroulis et al., 2022; Guajardo, 2023; Gokhan Arastaman & Balci, 2013).

Gavidia-Payne et al. (2015) معتقدند ساختار کارآمد خانواده، تخصیص و اجرای بهینهٔ نقش‌ها و وظایف و فرزندپروری سالم و مقتدرانه در تاب‌آوری نقشی اساسی دارند. Walsh (2016) اذعان می‌کند ساختار و نظم در خانواده، ارزش‌ها و انتظارات منطقی و مستحکم، قوانین واضح و تخصیص و اجرای بهینهٔ وظایف و نقش‌ها از اهمیت ویژه‌ای در ارتقاء تاب‌آوری اعضای خانواده برخوردارند. پژوهش Mak et al. (2021) نیز روابط والد–فرزندی را به‌عنوان مکانیسم اصلی انتقال تاب‌آوری در میان خانواده‌های مهاجر کامبوج برجسته کرد. در تبیین این‌که چگونه ساختار کارآمد خانواده موجب افزایش تاب‌آوری در فرزندان می‌شود، Bai & Repetti (2015) تشریح می‌کنند، خانواده‌هایی که دارای ویژگی‌های حمایت‌گری و گرمی و انتظارات و قوانین واضح از فرزندان خود هستند و باعث امنیت روانی و

روابط مسئولانه بین فرزندان و والدین می‌گردند، منابع درونی خانواده را برای مواجهه و مقابله با عوامل فشارزا افزایش داده و تاب‌آوری اشخاص را تسهیل می‌نماید.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان از این دارد که والدین با در نظر گرفتن تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی، برای توانمند و تاب‌آور شدن فرزندان‌شان از راهبردهای منحصر به فردی استفاده کرده بودند. یکی از راهبردهای اساسی والدین برای ارتقای تاب‌آوری فرزندان‌شان اتصال مستمر آن‌ها به جهت‌گیری‌های معطوف به آینده است. هدف‌گذاری و در نظر گرفتن دائمی اهداف آینده، می‌تواند مسیر دشوار مهاجرت را تسهیل نماید. به علاوه برخی از والدین بر ارتقاء سطح سرسختی، چالش‌پذیری و صبوری فرزندان متمرکز شده بودند. درگیری دائم با مشکلات مسیر مهاجرت به جای اجتناب از این چالش‌ها، نتیجه این نوع ذهنیت است که می‌تواند افراد را در برابر شرایط سخت مصون سازد. برخی از والدین بر روی ویژگی‌های خودکارآمدی فرزندان سرمایه‌گذاری کرده بودند. پرورش باور به توانمندی‌ها می‌تواند به توسعهٔ راهبردهای مبتنی بر حل مسئله کمک نماید. ایجاد یک سیستم حمایتی در خانواده و گسترش این سیستم حمایتی با استفاده از منابع معنوی و حمایت اجتماعی نیز مورد توجه اغلب والدین قرار گرفته بود. به علاوه، ساختار سالم و کارآمد خانواده، زمینه‌ساز پرورش قابلیت‌هایی مانند تاب‌آوری می‌باشد. در نهایت عوامل والدینی شناسایی شدهٔ مؤثر بر تاب‌آوری در این پژوهش، می‌تواند بستر مطلوبی را برای ارائه خدمات آموزشی در حوزهٔ فرزندپروری تاب‌آورانه به خانواده‌ها فراهم آورد.

محدودیت‌ها

متغیرهای جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان مانند سن، جنسیت، شرایط اجتماعی-اقتصادی، سطح تحصیلات، وضعیت تأهل، تعداد فرزندان می‌تواند یافته‌های پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر این، سابقهٔ قبلی مهاجرت و داشتن شبکهٔ حمایت اجتماعی نیز می‌تواند یافته‌های پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد که در این پژوهش کنترل نشده است.

پژوهش‌های آینده

پیشنهاد می‌شود محققان در مطالعات آینده به بررسی عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در سایر جمعیت‌های مهاجر به ایران، همچنین ایرانیان مهاجر در سایر کشورها بپردازند. همچنین به تدوین مدل مفهومی عوامل والدینی مؤثر بر تاب‌آوری در مهاجران افغانستانی و بررسی برازش آماری آن اقدام نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچگونه تعارض منافعی را گزارش نکرده‌اند.

References

Afifi, T. O., & MacMillan, H. L. (2011). Resilience following child maltreatment: A review of protective factors. *The Canadian Journal of Psychiatry, 56*(5), 266-272. https://doi.org/10.1177/070674371105600505

Amstadter, A. B., Myers, J. M., & Kendler, K. S. (2014). Psychiatric resilience: longitudinal twin study. *The British Journal of Psychiatry, 205*(4), 275-280. https://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.130906

Arastaman, G., & Balci, A. (2013). Investigation of high school students' resiliency perception in terms of some variables. *Educational Sciences Theory & Practice, 13*(2), 922-928. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1017335.pdf

Bai, S., & Repetti, R. L. (2015). Short-Term resilience processes in the family. *Family Relations, 64*(1), 108-119. https://doi.org/10.1111/fare.12101

Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 307-337). Information Age Publishing. https://www.researchgate.net/publication/233894825_Guide_for_Constructing_SelfEfficacy_Scale

s_Revised
Bergman, Y. S., & Segel-Karpas, D. (2018). Future time perspective, loneliness, and depressive symptoms among middle-aged adults: A mediation model. *Journal of Affective Disorders, 241*, 173-175. https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.08.019
Black, K., & Lobo, M. (2008). A conceptual review of family resilience factors. *Journal of Family Nursing, 14*(1), 33-55. https://doi.org/10.1177/1074840707312237
Bodner, E., Bergman, Y. S., & Cohen-Fridel, S. (2013). Do attachment styles affect the presence and search for meaning in life? *Journal of Happiness Studies, 15*(5), 1041-1059. https://doi.org/10.1007/s10902-013-9462-7
Bradshaw, M., Ellison, C. G., & Marcum, J. P. (2010). Attachment to god, images of god, and psychological distress in a nationwide sample of presbyterians. *International Journal for the Psychology of Religion, 20*(2), 130-147. https://doi.org/10.1080/10508611003608049
Ciaramella, M., Monacelli, N., & Cocimano, L. C. E. (2021). Promotion of resilience in migrants: A systematic review of study and psychosocial intervention. *Journal of Immigrant and Minority Health, 24*(5), 1328-1344. https://doi.org/10.1007/s10903-021-01247-y
Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The connor-davidson resilience scale (cd-risc). *Depression and Anxiety, 18*(2), 76-82. https://doi.org/10.1002/da.10113
Del Rosario, K., Botor, N. J., Padilla, J. J., Escobin, A., & Pelegrina, D. (2018). Work-Related factors as determinants of self-efficacy and resilience among selected filipino child development workers. *IAFOR Journal of Education, 6*(3), 25-42. https://doi.org/10.22492/ije.6.3.02
Denov, M., Fennig, M., Rabiau, M. A., & Shevell, M. C. (2019). Intergenerational resilience in families affected by war, displacement, and migration: "It runs in the family." *Journal of Family Social Work, 22*(1), 17-45. https://doi.org/10.1080/10522158.2019.1546810
Faccio, F., Gandini, S., Renzi, C., Fioretti, C., Crico, C., & Pravettoni, G. (2019). Development and validation of the family resilience (fare) questionnaire: An observational study in Italy. *BMJ Open, 9*(6), e024670. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-024670
Feldman, D. B., & Snyder, C. R. (2005). Hope and the meaningful life: Theoretical and empirical associations between goal–directed thinking and life meaning. *Journal of Social and Clinical Psychology, 24*(3), 401-421. https://doi.org/10.1521/jscp.24.3.401.65616
Gavidia-Payne, S., Denny, B., Davis, K., Francis, A., & Jackson, M. (2015). Parental resilience: A neglected construct in resilience research. *Clinical Psychologist, 19*(3), 111-121. https://doi.org/10.1111/cp.12053
Giles, C. J., Västhagen, M., Van Leuven, L., Edenius, A., Ghaderi, A., & Enebrink, P. (2024). The efficacy of psychological prevention, and health promotion interventions targeting psychological health, wellbeing or resilience among forced migrant children and youth: a systematic review and meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*. https://doi.org/10.1007/s00787-024-02424-8
Guajardo, L. G. (2023). *Strengthening Resilience in Latinx Children of Parents with Mixed Immigration/Documentation Status in the U.S,* Doctoral dissertation, Azusa Pacific University. https://www.proquest.com/openview/1cee90710674d295481bf249abe3a3b2/1?pqorigsite=gscholar&cbl=18750&diss=y
Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B., & Yuen, T. (2011). What is Resilience? *The Canadian Journal of Psychiatry, 56*(5), 258-265. https://doi.org/10.1177/070674371105600504
Holmes, T. H., & Rahe, R. H. (1967). The social readjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research*, *11* (2), 213–218. https://doi.org/10.1016/0022-3999(67)90010-4
Khormaei, F., Zareie, F., Mahdiyar, M., & Farmani, A. (2014). Role of patience and its components as moral constructs in predicting hope among university students. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine, 7*(3), 58-68. http://ijme.tums.ac.ir/article-1-5386-en.html
Kirkpatrick, L. A. (1999). Attachment and religious representations and behavior. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.)*, Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 803-822). The Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/1999-02469-035
Lind, M. J., Brown, R. C., Sheerin, C. M., York, T. P., Myers, J. M., Kendler, K. S., & Amstadter, A. B. (2017). Does parenting influence the enduring impact of severe childhood sexual abuse on psychiatric resilience in adulthood? *Child Psychiatry & Human Development, 49*(1), 33-41.

https://doi.org/10.1007/s10578-017-0727-y
Lu, S. (2022). 'Villagers in the city': Resilience in migrant youth amidst urbanisation. *The British Journal of Social Work, 53*(1), 236-257. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcac122
Lundman, B., Aléx, L., Jonsén, E., Norberg, A., Nygren, B., Fischer, R. S., & Strandberg, G. (2009). Inner strength- A theoretical analysis of salutogenic concepts. *International Journal of Nursing Studies, 47*(2), 251-260. https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.05.020
Maddi, S. R., & Hess, M. J. (1992). Personality hardiness and success in basketball. *International Journal of Sport Psychology, 23*(4), 360-368. https://psycnet.apa.org/record/1993-39533-001
Mak, C., Lewis, D. C., & Seponski, D. M. (2021). Intergenerational transmission of traumatic stress and resilience among cambodian immigrant families along coastal alabama: Family narratives. *Health Equity, 5*(1), 431-438. https://doi.org/10.1089/heq.2020.0142
Maleki, G., Hassanzadeh, R., & Fakhri, M. K. (2022). Structural equations modeling of social support with suicide ideation by mediating role of life satisfaction in students. *Pajouhan Scientific Journal, 20*(3), 169-176. http://psj.umsha.ac.ir/article-1-845-en.html
Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor : An integrative approach*. Elsevier Academic Press. https://www.sciencedirect.com/book/9780128121436/the-psychology-of-humor
McGhee, P. (2010). *Humor as Survival Training for a Stressed-Out World*. Author House. https://www.amazon.com/Humor-Survival-Training-Stressed-Out-World/dp/1452021813
Metze, R. N., Kwekkeboom, R. H., & Abma, T. A. (2015). The potential of family group conferencing for the resilience and relational autonomy of older adults. *Journal of Aging Studies, 34*, 68-81. https://doi.org/10.1016/j.jaging.2015.04.005
Min, J., Lee, C., & Chae, J. (2014). Resilience moderates the risk of depression and anxiety symptoms on suicidal ideation in patients with depression and/or anxiety disorders. *Comprehensive Psychiatry, 56*, 103-111. https://doi.org/10.1016/j.comppsych.2014.07.022
Mohammadi, M., Jazayeri, A., Rafiei, A., Jokar, B., & Pourshahbaz, A. (2006). Investigating resilience factors in people at risk of substance abuse. *Journal of Psychology (Tabriz University Psychology), 1*(3-2), 203-224. https://www.sid.ir/paper/120410/en
Morote, R., Hjemdal, O., Krysinska, K., Uribe, P. M., & Corveleyn, J. (2017). Resilience or hope? Incremental and convergent validity of the resilience scale for adults (rsa) and the Herth hope scale (hhs) in the prediction of anxiety and depression. BMC Psychology, 5(1). https://doi.org/10.1186/s40359-017-0205-0
Motti-Stefanidi, F., Pavlopoulos, V., & He, J. (2021). Immigrant youth resilience: theoretical considerations, empirical developments, and future directions. *Journal of Research on Adolescence, 31*(4), 966-988. https://doi.org/10.1111/jora.12656
Murrell, S. A., Salsman, N. L., & Meeks, S. (2003). Educational attainment, positive psychological mediators, and resources for health and vitality in older adults. *Journal of Aging and Health, 15*(4), 591-615. https://doi.org/10.1177/0898264303256198
Panter-Brick, C., Goodman, A., Tol, W., & Eggerman, M. (2011). Mental health and childhood adversities: a longitudinal study in kabul, afghanistan. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 50*(4), 349-363. https://doi.org/10.1016/j.jaac.2010.12.001
Patterson, J. M. (2002). Integrating family resilience and family stress theory. *Journal of Marriage and Family, 64*(2), 349-360. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00349.x
Polat, S., & Kröner, S. (2022). The resilience of school-age immigrant children: A scoping review. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 33*(3), 329-347. https://doi.org/10.1080/10911359.2022.2061664
Rahmati, Z., & Khormaee, F. (2018). The formulation of a structural model of patience and hope components in students of shiraz university. *Journal of Islamic Psychology*, *3*(7), 83-98. https://psychology.riqh.ac.ir/article_12901.html?lang=en
Rivera-Romero, N., Cáliz-Romero, N. E., & Laverde, E. Y. (2023). Social vulnerability and psychosocial resilience in adolescents and young adults from a community art network. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association, 30*(3), 624-634. https://doi.org/10.1177/10783903231161614
Sassen, S. (2001). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctt2jc93q
Siebert, A. (2009). *The resiliency advantage: Master change, thrive under pressure, and bounce back*

from setbacks. Read How You Want. https://www.amazon.com/Resiliency-Advantage-Master-Pressure-Setbacks/dp/1576753298

Shih, P., Giannini, J., Bartman, H., Antoon, C., Nielson, A., & Rapport, F. (2018). Social support & resilience among refractory epilepsy patients preparing for resective surgery. *In 35th International Conference in Healthcare Quality and Safety (ISQUA)*. https://researchers.mq.edu.au/en/publications/social-support-amp-resilience-among-refractory-epilepsy-patients-

Solà-Sales, S., Pérez-González, N., Van Hoey, J., Iborra-Marmolejo, I., Beneyto-Arrojo, M. J., & Moret-Tatay, C. (2021). The role of resilience for migrants and refugees' mental health in times of covid-19. *Healthcare, 9*(9), 1131. https://doi.org/10.3390/healthcare9091131

Spaho, E., Alikaj, V., Dashi, E., & Skendi, V. (2021). Migration: A risk factor for psychosis? *European Psychiatry, 64*(S1), S734. https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2021.1944

Stolarski, M., Fieulaine, N., & Zimbardo, P. G. (2018). Putting time in a wider perspective: the past, the present and the future of time perspective theory. In *SAGE Publications Ltd eBooks* (pp. 592-625). https://doi.org/10.4135/9781526451163.n28

Theisen-Womersley, G. (2021). *Trauma and resilience among displaced populations*. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-67712-1

Tian, L., Liu, L., & Shan, N. (2018). Parent-child relationships and resilience among chinese adolescents: The mediating role of self-esteem. *Frontiers in Psychology, 9*. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01030

Timmer, A., & Jacobsen, C. (2023). Untangling the 'health paradox' among adolescent girls: The role of immigration status, depression, and decision-making. *Vulnerable Children and Youth Studies, 18*(4), 632-646. https://doi.org/10.1080/17450128.2023.2182931

Trabsa, A., Llimona, A., Vargas, L., Casanovas, F., Martín, M., Valiente, A., Moreno, A., Amann, B., & Pérez-Solà, V. (2021). Comparison of developmental trauma between immigrant and non-immigrant psychotic patients. *European Psychiatry, 64*(S1), S733-S734. https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2021.1943

Ungar, M., Ghazinour, M., & Richter, J. (2012). Annual research review: What is resilience within the social ecology of human development? *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 54*(4), 348-366. https://doi.org/10.1111/jcpp.12025

Vitoroulis, I., Sim, A., Ma, S., Jenkins, J., & Georgiades, K. (2022). Resilience in the face of adversity: Family processes and the immigrant paradox in youth externalizing problems. *The Canadian Journal of Psychiatry, 67*(7), 565-574. https://doi.org/10.1177/07067437211065722

Walsh, F. (2016). *Strengthening family resilience* (3nd ed.). The Guilford Press. https://www.amazon.com/Strengthening-Family-Resilience-Third-Froma/dp/1462529860

Zambianchi, M., Bitti, P. E. R., & Gremigni, P. (2010). Time perspective, personal agenda, and adoption of risk behaviours in adolescence. *Psicologia Clinica Dello Sviluppo, 2*, 397-414. https://doi.org/10.1449/32693

Zimbardo, P., Clements, N., & Leite, U. R. (2017). Time perspective and financial health: To improve financial health, traditional financial literacy skills are not sufficient. Understanding your time perspective is critical. *In Palgrave Macmillan UK eBooks* (pp. 9-40). https://doi.org/10.1057/978-1-137-60191-9_2